

การปฏิรูปการจัดสรรความเสี่ยงในสัญญาซื้อขาย: เปรียบเทียบกฎหมายไทย เยอรมัน และฝรั่งเศส*

Reforming the Allocation of Risk in Contracts of Sale: A Comparative Study of Thai, German, and French Law

อัครชัย ใจคำป้อ**

ที่ปรึกษากฎหมาย บริษัท อธินา โซลูชั่น จำกัด

Asajan Jaikampor

Legal Consultant, Athena Solution Co., Ltd.

ศราวุธ ปิตียาศักดิ์***

ศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Saravuth Pitiyasak

Professor of Law, School of Law, Sukhothai Thammathirat Open University

วันรับบทความ 1 กุมภาพันธ์ 2569; วันแก้ไขบทความ 6 กุมภาพันธ์ 2569; วันตอบบรรณาธิการ 10 มีนาคม 2569

* ส่วนหนึ่งของสารนิพนธ์ ปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

Part of the Independent Study for the Degree of Master of Laws, Sukhothai Thammathirat Open University

** น.บ. (นิติศาสตรบัณฑิต), น.บ.ท. (เนติบัณฑิตไทย), ศศ.บ. (ศิลปศาสตรบัณฑิต ภาษาอังกฤษ), ศศ.บ. (ศิลปศาสตรบัณฑิต ภาษาจีนธุรกิจ), น.ม. (นิติศาสตรมหาบัณฑิต กฎหมายธุรกิจ), ประกาศนียบัตรหลักกระบวนกรยุติธรรม, Certificate Japan Patent Office (Tokyo, Japan), Certificate of Elementary Chinese (Beijing, China), ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ทนายความ, วุฒิบัตรการวิจัยขั้นสูงทางนิติศาสตร์, อาจารย์พิเศษ, ที่ปรึกษากฎหมาย บริษัท อธินา โซลูชั่น จำกัด

LL.B. (Bachelor of Laws); Thai Barrister-at-Law; B.A. (Bachelor of Arts in English); B.A. (Bachelor of Arts in Business Chinese); LL.M. (Master of Laws in Business Law); Certificate in Principles of the Justice; Certificate Japan Patent Office (Tokyo, Japan); Certificate of Elementary Chinese Language (Beijing, China); Certificate of Legal Professional Qualification; Certificate of Advanced Legal Research; Adjunct Lecturer; Legal Consultant, Athena Solution Co., Ltd.

*** น.บ. (นิติศาสตรบัณฑิต) (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง), บธ.บ. (บริหารธุรกิจบัณฑิต), LL.M. (Master of Law), SJD. (Doctor of Legal Science), University of Hong Kong, Hong Kong SAR, China. ศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ประธานชุดวิชาการระเบียบวิธีวิจัย และการวิจัยทางนิติศาสตร์ และกฎหมายเปรียบเทียบชั้นสูง สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

LL.B. (First Class Honors), BB.A. (Bachelor of Business Administration), LL.M. (Master of Laws), SJD. (Doctor of Legal Science), University of Hong Kong, Hong Kong SAR, China. Professor of Law, School of Law, Sukhothai Thammathirat Open University; Chair of the Course in Research Methodology and Legal Research, and Advanced Comparative Law, School of Law, Sukhothai Thammathirat Open University

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการจัดสรรความเสี่ยงภัยตามสัญญาซื้อขายสังหาริมทรัพย์ โดยมุ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการโอนกรรมสิทธิ์ การส่งมอบ และการโอนความเสี่ยงภัยภายใต้กฎหมายไทย เปรียบเทียบกับกฎหมายเยอรมันและกฎหมายฝรั่งเศส เพื่อประเมินความเหมาะสมของหลักกฎหมายไทยในปัจจุบัน และเพื่อเสนอแนวทางปรับปรุงกฎหมายให้สอดคล้องกับหลักความเป็นธรรมเชิงโครงสร้างและการคุ้มครองผู้ซื้อก่อนการส่งมอบทรัพย์สิน

บทความนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร โดยศึกษาวิเคราะห์บทบัญญัติกฎหมาย คำพิพากษา และแนวคิดทางทฤษฎีกฎหมายเปรียบเทียบของระบบกฎหมายไทย เยอรมัน และฝรั่งเศส โดยให้ความสำคัญกับแนวคิดที่ว่าด้วยการควบคุมทรัพย์สินในฐานะเกณฑ์การจัดสรรความเสี่ยงภัย เพื่อนำมาใช้เป็นกรอบในการวิเคราะห์โครงสร้างของกฎหมายแต่ละระบบและผลกระทบต่อภาระของคู่สัญญา

ผลการศึกษาพบว่า กฎหมายไทยยังคงยึดหลักความเสี่ยงภัยติดตามกรรมสิทธิ์ ซึ่งอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้ซื้อในช่วงก่อนการส่งมอบ แตกต่างจากกฎหมายเยอรมันที่ผูกการโอนความเสี่ยงภัยกับการส่งมอบ และกฎหมายฝรั่งเศสที่แม้โอนความเสี่ยงภัยพร้อมกรรมสิทธิ์แต่มีมาตรการคุ้มครองผู้ซื้อหลังสัญญาอย่างเข้มแข็ง บทความนี้จะเสนอให้ปรับปรุงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 458 ประกอบมาตรา 370 เพื่อให้การโอนความเสี่ยงภัยสอดคล้องกับการควบคุมทรัพย์สินมากยิ่งขึ้น โดยไม่กระทบต่อหลักเหตุพินัยตามมาตรา 219

คำสำคัญ: ความเสี่ยงภัย สัญญาซื้อขาย การโอนกรรมสิทธิ์

Abstract

This article aims to examine the problem of risk allocation in contracts for the sale of movable property, with particular emphasis on the relationship between the transfer of ownership, delivery, and the transfer of risk under Thai law. The study undertakes a comparative analysis with German and French law in order to assess the appropriateness of the current Thai legal framework and to propose possible reforms consistent with principles of structural fairness and the protection of buyers prior to delivery.

This research adopts a doctrinal approach based on documentary analysis of statutory provisions, judicial decisions, and comparative legal theories in Thai, German, and French law. Special attention is given to the concept of control over the goods as a criterion for allocating risk, which is employed as an analytical framework for examining the structural coherence of each legal system and its implications for the respective burdens borne by the contracting parties.

The findings reveal that Thai law continues to adhere to the principle that risk follows ownership, a structure that may result in unfairness to buyers during the period prior to delivery. This approach differs from German law, which links the transfer of risk to delivery, and from French law, which, despite transferring risk together with ownership, provides robust post-contractual mechanisms for buyer protection. Accordingly, this article proposes amendments to Sections 458 and 370 of the Thai Civil and Commercial Code in order to align the transfer of risk more closely with control over the goods, without affecting the doctrine of force majeure under Section 219.

Keywords: Risk of Loss, Sale of Goods, Transfer of Ownership

บรรณานุกรม

1. ภาษาไทย

ชาญชัย แสวงศักดิ์, ‘ความเสี่ยงภัยในสัญญาซื้อขาย’ (2563) 1 วารสารนิติศาสตร์ 45.

ไพโรจน์ วายุภาพ, *กฎหมายแพ่งทั่วไป (นิติกรรม-สัญญา)* (วิญญูชน 2560).

แสวง บุญเฉลิมวิภาส, *กฎหมายแพ่งเยอรมัน: หลักทั่วไปและหนี้* (พิมพ์ครั้งที่ 5, วิญญูชน 2563).

โสภณ รัตนาร, *คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยทรัพย์* (พิมพ์ครั้งที่ 5, สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2562).

2. กฎหมายและเอกสารทางกฎหมาย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.

Bürgerliches Gesetzbuch (BGB).

Code civil.

3. ภาษาต่างประเทศ

Dieter, Medicus, and Jens Petersen, *Bürgerliches Recht* (27. Aufl., C.H. Beck 2021).

Geneviève, Viney, *Les obligations: La responsabilité* (4e éd., LGDJ 2019).

Markesinis, Basil, Hannes Unberath, and Angus Johnston, *The German Law of Contract: A Comparative Treatise* (2nd edn, Hart Publishing 2006).

Palandt, *Bürgerliches Gesetzbuch* (82. Aufl., C.H. Beck 2023).

Philippe, Malaurie, Laurent Aynès, and Philippe Stoffel-Munck, *Droit des obligations*.
12e éd (LGDJ 2020).

Reinhard, Zimmermann, *The Law of Obligations: Roman Foundations of the Civilian Tradition* (Oxford University Press 1996).